

Vergaderjaar 2013–2014

26 643

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Nr. 293

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN KONINKRIJKSRELATIES

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 november 2013

Mede namens mijn collega van Economische Zaken, ontvangt u hierbij een brief over de kritische opmerkingen van de oud-parlementariër de heer El Fassed, over de beschikbaarheid en toegankelijkheid van open data. Tijdens het Algemeen Overleg ICT op 10 oktober 2013 heeft mijn collega van Economische Zaken toegezegd, nog voor de behandeling van de EZ begroting, hierover een brief aan uw Kamer te zenden. De heer El Fassed stuurde de brief als open brief aan uw Kamer en deed dit als directeur van de Open State Foundation. Bovendien heeft mijn collega toegezegd in de brief in te gaan op de mogelijkheden om ook mede overheden te betrekken bij het beschikbaar stellen van open data.

In deze gezamenlijke brief van de Ministeries van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Economische Zaken (EZ) wordt ingegaan op de toezegging en wordt u op de hoogte gebracht van de stand van zaken met betrekking tot de plannen voor open data in de periode 2014 en 2015. De brief van de Open State Foundation waarover uw Kamer sprak tijdens het AO, hebben wij ook onder de aandacht gebracht van de andere relevante ministeries.

1. Data aanbod

In het overleg met de Minister van Economische Zaken zijn zorgen uitgesproken over het aanbod van open data. Het nationale open data portaal, data.overheid.nl bevat veel geodatasets en weinig datasets van gemeenten en weinig tot geen datasets van Ministeries zoals VWS en SZW. Ook de doorverwijzingen naar datasets («links») zouden onvolgende werken en soms doodlopen.

Allereerst wil ik u melden dat in de recent uitgekomen Open Data index van de Open Knowledge Foundation¹, Nederland op de 5de plaats staat van de 75 onderzochte landen wereldwijd. Dit is geen slechte plaats! Dit betekent natuurlijk niet dat we nu achterover kunnen gaan leunen.

De beschikbaarheid van nu reeds 6.000 datasets lijkt aanzienlijk, temeer omdat dit aanbod van data flink is gegroeid, van enkele honderden in begin 2012 tot ongeveer 6.000 halverwege 2013. In het licht van de diversiteit van aanbieders zou dit evenwel nog groter en breder kunnen. Wij zullen onze collega's van relevante andere ministeries hierop aanspreken.

Vanzelfsprekend geldt dat de doorverwijzingen vanuit het dataportaal op orde moeten zijn. De problemen die u signaleerde in het AO hadden betrekking op de koppelingen met het Nationaal Georegister en zijn inmiddels ook opgelost.

In de brief van de Open State Foundation wordt op overzichtelijke wijze het huidige open data aanbod in Nederland weergegeven. In kaart wordt gebracht hoeveel datasets de verschillende ministeries beschikbaar hebben gesteld, met logischerwijs de aanbeveling om dit aanbod uit te breiden naar alle datasets van de departementen. Wat echter ontbreekt is de vraag naar en behoefte aan concreet benoemde datasets. Het maximeren van het aanbod van open data door de overheid is een proces, dat het meest effectief is als in wederkerigheid vraag en aanbod op elkaar worden afgestemd. Maximale beschikbaarstelling van open data is dus veeleer een groei-model dan een «big bang» scenario, waarmee in één klap alle overheidsdata open zijn. We nodigen het bedrijfsleven dus nadrukkelijk uit om aan te geven aan welke data de meeste behoefte is. Vandaar uit bouwen we verder. De wisselwerking tussen vraag naar en aanbod van open data is de katalysator. Daarnaast is een zekere balans via een groei-model vanuit bedrijfsvoeringsoptiek wenselijk om sterk oplopende kosten aan de zijde van de overheid te vermijden.

Het principe van het betrekken van de specifieke vraag naar open data bij de verdere uitrol van open data, is sinds halverwege 2012 ook de aanpak voor de vervolgstap van Open data Next; het programma met het doel om met gebruikmaking van open data bij te dragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. Eveneens is om die reden, «vraagarticulatie» één van de twee sporen in het doorbraakproject «Open (Geo)Data».

2. Open data en medeoverheden

De rijksoverheid moedigt de gemeenten aan om oplossingen met inzet van ICT te ontwikkelen voor maatschappelijke vraagstukken in de zorg en het onderwijs, maar ook ter bevordering van duurzaamheid, sociale cohesie of economische innovatie. Daartoe is in 2013, in het kader van de Digitale Steden Agenda, het convenant Smart Cities ondertekend. Van de zijde van de mede overheden is dit convenant ondertekend door het G32 stedennetwerk, de G4 steden en Stichting Stedenlink. Vooralsnog maken kleinere initiatieven, zoals de pilot in de gemeente Tilburg «Parkeren met open data», specifiek deel uit van de wens om open data ook te agenderen bij mede overheden.

3. Plannen voor 2014 en 2015

De komende twee jaar gaan BZK en EZ verder samenwerken om ervoor te zorgen dat de meerwaarde van open data kan worden aangetoond, zowel maatschappelijk als commercieel en dat meer datasets beschikbaar

¹ <http://census.okfn.org/country/>

worden gesteld. In algemene bewoordingen is deze aanpak al geschetst in het actieplan Open Overheid 2014–2015. Daarbij wordt gewerkt in diverse sporen:

Data aanbod vergroten en verbeteren

1. Data aanbod verbreden en uitbreiden. Het aanbod wordt niet alleen vanuit de overheid bepaald maar er komt een gezamenlijke lijst van betrokken partijen en overheden waarbij de afweging tussen behoefte en haalbaarheid is gemaakt. Deze data zou met prioriteit moeten worden aangeboden als open data. Een kwaliteitsverbetering van het open data portaal, zoals verbetering van de zoekfunctie op data.overheid.nl hoort hier ook bij.
2. Gevolgen van open data voor eigen organisatie in kaart brengen. Er zijn al enkele onderzoeken gedaan naar de gevolgen van open data voor de eigen organisatie. De Nederlandse School voor Openbaar Bestuur is bezig met een meerjarig onderzoek. Dit jaar nog wordt een onderzoek afgerond naar de investeringskosten van overheden voor het beschikbaar stellen van open data. Dit is één van de bezwaren bij overheden om data beschikbaar te stellen. Onderzocht wordt of het inderdaad veel geld kost om open data beschikbaar te stellen en om wat voor soort kosten het dan gaat. Dit vormt dan ook het begin van een kosten baten analyse.

Ervaringen delen, voorbeelden uitwisselen en kennisagenda

3. Onderdeel van het actieplan Overheid is ook dat er een leer en expertisepunt komt voor open overheid, waaronder ook het kennisnetwerk open data wordt ondergebracht. Hiervoor zal ook voor het onderdeel open data een kennisontwikkelingsagenda worden opgesteld. Daarnaast worden via dit punt leerervaringen, voorbeelden en businesscases gedeeld. Waar mogelijk worden voorbeelden uitgewerkt tot opschaalbare projecten voor overheden.
4. Maatschappelijke kosten baten analyse. Het is de bedoeling om over twee jaar een maatschappelijke kosten baten analyse afgerond te hebben. Dit gaat verder dan alleen het inzichtelijk maken van de gevolgen van open data voor individuele overheden. Deze maatschappelijke kosten baten analyse moet een breder beeld opleveren dan alleen kosten en baten voor overheden, ook de maatschappelijke en economische kosten en baten worden in deze analyse meegenomen. Dit is een toezegging in visie en actieplan Open Overheid. Deze toezegging geldt ook voor open data dat een onderdeel vormt van het actieplan Open overheid. Deze kosten baten analyse is van belang om de meerwaarde van open data aan te tonen.

Gebruik van open data bevorderen en vergroten: maatschappelijk en commercieel

5. Maatschappelijke vraagstukken benadering gaat door. Deze aanpak, Open Data Next, is in 2012 gestart onder andere in een pilot met provincie Groningen. Het is de bedoeling om de aanpak die in Groningen is gekozen verder aan te scherpen bij andere maatschappelijke vraagstukken en op andere plaatsen zodat deze aanpak van maatschappelijke vraagstukken met behulp van open data meer generiek wordt. BZK zal ook verbindingen gaan leggen met initiatiefnemers in de maatschappij om hen te attenderen op de beschikbare open data.
6. Samenwerking met het bedrijfsleven in het doorbraakproject «Open (Geo)data, als grondstof voor groei en innovatie». Naast vraagarticulatie worden in dit project belemmeringen in kaart gebracht en aangepakt, die het ontwikkelen van innovatieve toepassingen met open (geo)data in de weg staan. In eerste instantie ligt de focus op de deelgebieden agro & food, water, duurzame energie en smart cities.

Dit doorbraakproject is een van de tien doorbraakprojecten die erop zijn gericht om in publiek-private samenwerking de kennis en toepassing van ICT bij het Midden en Kleinbedrijf, topsectoren, zorg en onderwijs te vergroten.

7. Bekendheid van open overheidsdata vergroten. Het blijkt regelmatig in contacten met bedrijven dat niet bekend is dat er een portaal is waar allerhande vrij herbruikbare open overheidsinformatie te vinden is. Deze bekendheid vormt een belangrijke randvoorwaarde voor gebruik. BZK zal zich hier actief voor gaan inzetten.
8. De overheid kan zelf ook haar eigen data beter gebruiken. Via het initiatief «Linked data» wordt de samenhang tussen overheidsbronnen vergroot om hergebruik door de overheid makkelijker te maken. Hierdoor kan efficiëntiewinst worden geboekt.

Deze activiteiten zullen bijdragen aan meer beschikbaarheid, zichtbaarheid en toepassing van open data, zodat hiermee zowel de economische als maatschappelijke meerwaarde kan worden gerealiseerd die open data in potentie in zich draagt.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk